

Nr 115

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av fredningszoner för vandringsfiskens framkomst i Torne skärgård, m. m.; given Stockholms slott den 7 april 1967.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels godkänna en den 1 april 1967 undertecknad deklaration mellan Sverige och Finland angående ändring i den stadga som finnes fogad vid deklarationen den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde,

dels anta härvid fogade förslag till

1) lag om ändring i lagen den 18 juni 1927 (nr 218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde,

2) lag angående tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. beträffande fredningszoner i Torne skärgård.

GUSTAF ADOLF

Eric Holmqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en deklaration mellan Sverige och Finland enligt vilken fredningszoner skall inrättas i Torne skärgård. Syftet med zonerna är att trygga den älvlekande vandringsfiskens framkomst genom skärgården. Zonerna skall därför enligt deklarationen hållas fria från stängande fiskredskap och liknande anordningar.

Vidare föreslås i propositionen att Kungl. Maj:t bemyndigas ge föreskrifter i enlighet med deklarationens bestämmelser om fredningszoner.

Slutligen framläggs förslag angående ersättning för det fall fredningszon orsakar intrång i enskild fiskerätt.

1) Förslag

till

Lag**om ändring i lagen den 18 juni 1927 (nr 218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde**

Härigenom förordnas, att lagen den 18 juni 1927 angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

Konungen äger i samband med utfärdande i övrigt av bestämmelser överensstämmande med den stadga, som finnes fogad vid deklarationen den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde, jämväl giva föreskrifter, vilka överensstämma med 13 och 14 §§ i stadgan.

(Föreslagen lydelse)

Konungen äger i samband med utfärdande i övrigt av bestämmelser överensstämmande med den stadga, som finnes fogad vid deklarationen den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde, jämväl giva föreskrifter, vilka överensstämma med 10, 13 och 14 §§ i stadgan.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

2) Förslag

till

Lag**angående tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. beträffande fredningszoner i Torne skärgård**

Härigenom förordnas som följer.

Medför bestämmelserna om fredningszoner i 10 § stadgan för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde att innehavare av enskild fiskerätt får sin rätt inskränkt eller på annat sätt tillskyndas skada, äger lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. motsvarande tillämpning.

Anspråk på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas inom tre år från den dag då denna lag träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 17 mars 1967.

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *fråga om fredningszoner för vandringsfiskens framkomst i Torne skärgård* och anför.

Inledning

Fisket i gränsälvarna mellan Sverige och Finland och i havsområdet utanför Torne älvs mynning regleras i huvudsak av mellanstatliga bestämmelser, nämligen 1927 års laxfiskekonvention och den därtill knutna fiskestadgan.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 september 1954 förordnades ombud att för Sveriges del delta i överläggningar med representanter för den finska regeringen rörande översyn av de gemensamma fiskebestämmelserna. Härjämte skulle överses bestämmelser angående flottningen i gränsälvarna. De svenska och finska ombuden antog som gemensam benämning svenskfinska kommissionen för översyn av 1927 års konvention angående det gemensamma laxfisket i Torne och Muonio älvar m. m. (*laxfiskekommissionen*). — Med skrivelse den 23 oktober 1962 överlämnade de svenska ombuden¹ till Kungl. Maj:t ett betänkande med förslag till ny överenskommelse och stadga rörande fisket samt förslag till ändring i gällande flottningsbestämmelser. Betänkandet är rubricerat »Fiske och flotning i gränsvatten mellan Sverige och Finland» (NU 1963: 2). Förslagen är gemensamma för de svenska och de finska ombuden i laxfiskekommissionen, men endast de svenska ombudens motiv ingår i betänkandet.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1961 tillkallades tre svenska sakkunniga² för att i samråd med en i Finland tillsatt kommitté

¹ Landshövdingen Manfred Näslund, överdirektören Jöran Hult och landssekreteraren Torsten Segrell.

² Vattenrättsdomaren Gösta Schirén, ordförande, byråchefen Inge Bergström och tekniske direktören Tore Nilsson. Sedan Schirén den 24 mars 1965 lämnat uppdraget har i hans ställe tillkallats justitierådet Per Bergsten.

utarbete förslag till en allmän vattenrättslig konvention mellan Sverige och Finland om nyttjandet av gränsvattendragen. De båda ländernas företrädare har antagit den gemensamma benämningen *finsk-svenska gränssälvs-kommittén*.

Laxfiskekommissionen såg som en av sina huvuduppgifter att trygga vandringsfiskens reproduktionsmöjligheter. För att säkra fiskens framkomst till lekplatser i älvarna föreslog kommissionen vissa s. k. fredningszoner i skärgården. Inom dessa skulle fiske ej få bedrivas på sådant sätt att fiskens vandring hindrades.

Efter remiss avgavs yttranden över kommissionens betänkande av ett stort antal myndigheter och organisationer. I fråga om förslaget till fredningszoner utlät sig i Sverige vattenöverdomstolen, vattenfallsstyrelsen, kammarkollegiet, generaltullstyrelsen, chefen för Norra kustdistriktet, lantmäteristyrelsen, överlantmätaren i Norrbottens län, fiskeristyrelsen, fiskeriintendenten i Övre norra distriktet, länsstyrelsen i Norrbottens län, Norrbottens läns hushållningssällskap, Haparanda stad och Nedertorneå kommun samt Tornedalens ordförbund av Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Norrbottens kustfiskareförbund och Torne älvs flottningsförening.

Till följd av kritik som under remissförfarandet riktades framför allt mot vissa nu icke aktuella delar av laxfiskekommissionens förslag till gemensamma fiskebestämmelser gavs gränssälvskommittén år 1964 i uppdrag av regeringarna att se över förslaget. Kommitténs ställningstaganden och förslag med anledning av uppdraget redovisades i ett yttrande, dagtecknat den 19 oktober 1964 (Stencil Ju 1964: A 6). Kommissionens förslag om fredningszoner lämnades i yttrandet i huvudsak utan erinran.

Även gränssälvskommitténs yttrande över laxfiskekommissionens förslag remitterades i Sverige till ett tämligen stort antal myndigheter och organisationer. Frågor angående fredningszonerna behandlades därvid av vattenöverdomstolen, hovrätten för Övre Norrland, kustdistriktschefen, fiskeriintendenten, hushållningssällskapet, Haparanda stad samt Nedertorneå och Övertorneå kommuner, Tornedalskommunernas förbund, Ostkustfiskareförbundet och Fritidsfiskets samarbetsnämnd.

Frågan om fredningszoner har häfter ånyo behandlats av gränssälvskommittén. I en den 30 januari 1967 daterad promemoria (Stencil Jo 1967: 3) har kommittén föreslagit en gemensam deklaration i ämnet av Sverige och Finland. Samtidigt har de svenska sakkunniga i kommittén överlämnat en den 31 januari 1967 daterad promemoria med förslag till den svenska lagstiftning som behövs för att det förslag om fredningszoner deklarationen innehåller skall kunna genomföras (Stencil Jo 1967: 4). Kommittén har i anslutning härtill föreslagit att gällande förbud mot höstfiske efter lax och laxöring i Torne skärgård skall upphävas.

Fisket i Torne skärgård

Gällande bestämmelser

Lagen den 1 december 1950 (nr 595) om gräns mot allmänt vattenområde innehåller särskilda bestämmelser för vattenområdet vid Torne älvs mynning (4 §), vilka innebär att praktiskt taget allt vatten inom Torne skärgård är enskilt vatten. Genom en särskild bestämmelse i *lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske* är emellertid jordägarens rätt till fiske i enskilt vatten inom detta område i viss mån inskränkt. Varje svensk medborgare har nämligen rätt att vid kusten av bl. a. Norrbottens län bedriva fiske i enskilt vatten med rörligt redskap. Denna rätt gäller dock icke fiske efter lax.

Fisket i skärgården regleras vidare av de bestämmelser som överenskomits av Sverige och Finland genom *deklarationen den 10 maj 1927 rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande i Torne älvs fiskeområde*. Denna stadga, den s. k. Torneälvsstadgan, tillkom i anslutning till den samtidigt ingångna konventionen angående ordnandet av det för staterna samfälliga fisket efter lax och laxöring i Torne och Muonio älvar. Tillämpningsområdet för stadgan benämns Torne älvs fiskeområde. I detta ingår — förutom gränsälvarna och i viss utsträckning deras biflöden — allt vatten i skärgården inom svenska och finska Nedertorneå socknar. Att stadgan i olikhet med konventionen gäller även ett tämligen vidsträckt havsområde utanför älvmyningen beror på att man genom bestämmelser i stadgan velat säkra laxens uppstigning i älvarna och skydda möjligheterna till fortplantning.

Med de gemensamma fiskebestämmelserna har för vandringsfisken skapats ett fredningsområde i havet närmast älvmyningen. Enligt både laxfiskekonventionen (art. II) och Torneälvsstadgan (11 §) gäller nämligen generellt förbud mot fiske efter lax och laxöring i »den del av skärgården utanför älvmyningen, som mot havet begränsas av en linje, dragen från södra stranden av Salmisvikens mynning över sydligaste udden av öarna Kraaseli och Tirro samt Sellöns nordvästra udde till Björköns sydvästra udde». Linjen brukar kallas »storryssjegränsen».

Torneälvsstadgan reglerar huvudsakligen fisket efter lax och laxöring men gäller i vissa avseenden även annat fiske. I fråga om lax och laxöring förbjuds fiske under viss tid av året och av fisk som ej håller vissa minimimått samt försäljning m. m. under fredningstid eller av för små exemplar. I stadgan finns också bestämmelser om fiskredskap, bl. a. om maskstorlek. Vidare meddelas föreskrifter om forum för åtal och tvistemål samt om straff och andra påföljder.

I övrigt gäller inom den svenska delen av fiskeområdet *fiskeristadgan den*

24 september 1954 (nr 607), enligt uttrycklig bestämmelse däri dock endast i den mån föreskrifterna inte strider mot innehållet i Torneälvstadgan. — Med stöd av den svenska fiskerättslagen har länsstyrelsen i Norrbottens län den 12 juli 1955 meddelat föreskrifter till skydd för fiske med fast redskap vid kusten inom Nedertorneå socken (länskungörelse 1955: 136). Föreskrifterna innehåller huvudsakligen förbud mot fiske med olika slags rörliga redskap inom vissa avstånd från fasta redskap.

Fiskets utövande

Fisket inom den svenska delen av Torne skärgård tillhör Haparanda stad samt Haparanda, Vuono, Nikkala-Keräsjoiki, Seskarö och Säivis byar. Inom området ligger några kronoholmar, bl. a. Sandskär, Byskär och Enskär, vid vilka finns s. k. skattefisken som dock i regel avser endast laxfiske. Också på vatten som tillhör byar finns jordeboksfisken, bl. a. Pennogrund, Selkäkrunki och Lilla Hamnskär. Fisket inom varje by är samfällt för delägarna med delaktighet efter mantal.

Fiske sker främst efter lax, laxöring, sik och siklöja men också efter strömming, gädda och abborre. För skärgårdsfisket används huvudsakligen instängningsredskap. Fiske med skötar och nät förekommer numera endast i obetydlig omfattning. Så gott som all lax, laxöring och sik samt huvudparten av siklöja och strömming fångas i storryssjor.

Storryssjorna, vilka i början av 1900-talet infördes till Norrbottens län från Finland, utsätts inom det grunda vattenområdet i den inre skärgården med hjälp av pålar som slås ned i botten. Pålning förutsätter att botten är tämligen mjuk och att vattendjupet ej överstiger fyra meter. Där pålning ej sker hålls ryssjorna i läge enbart med flöten samt tyngder och ankare. Liksom inom vissa andra områden i Bottenviken brukar i Torne skärgård flera ryssjor sammanbindas med en gemensam landarm (ledarm). De särskilda ryssjorna ställs vinkelrätt mot denna arm, som ibland är mycket lång, i enstaka fall t. o. m. längre än en kilometer. Ett tiotal ryssjor kan vara fästade vid samma landarm och täcka en betydande areal. Redskapen utsätts i stort antal; inom svenska Nedertorneå socken brukar under fiskesäsongen finnas samtidigt intill 1 000 ryssjor. Detta fiske bedrivs inom de delar av skärgården där vattendjupet ej överstiger sju à åtta meter. I den yttre skärgården och havsbandet förekommer ej något storryssjefiske annat än från land eller i sällsynta fall från undervattensgrund. Ryssjesätten överstiger där sällan 500 à 600 meter i längd. Vanligast förekommande längd på dessa redskaps landarmar är omkring 200 meter.

Ryssjorna sätts ut på våren så snart vattnet blivit isfritt och tas mestadels upp när laxen i slutet av juli eller början av augusti passerat skärgården. I regel omfattar laxfisketiden tio veckor. Ett mindre antal ryssjor brukar därefter hållas utsatta inom det inre skärgårdsområdet för fiske efter

laxöring och sik intill den 25 september, då redskapen enligt gällande bestämmelser senast skall vara upptagna. Genom dispensbeslut har emellertid fiskare på svenska sidan under senare år berättigats att hålla redskapen utsatta ytterligare en månad.

De svenska fiskerättsägarna i Torne skärgård upplåter regelmässigt fisket genom utarrendering. Inom varje skifteslag är fiskevattnet indelat i lotter som arrenderas ut var för sig. Drygt 40 arrendelotter finns. Vissa lotter är så stora, att de har plats för 30 à 40 storryssjor. Vanligen omfattar arrendeperioderna sex år. Arrendeavgifterna varierar sinsemellan med hänsyn till skillnader i lotternas storlek och belägenhet. Lägsta årliga avgift torde vara några tiotal kr. och högsta inemot 15 000 kr.

Ekonomiskt mest betydande är fisket efter lax. Den årliga genomsnittsfångsten av lax inom svenska Nedertorneå socken har under de senaste 50 åren, eller under den tid som storryssjefisket bedrivits, varit omkring 120 000 kg. Tillgången på lax har minskat under senare år. Laxfångsten inom socknen uppgick i medeltal per år räknat till ca 200 000 kg under perioden 1944—1948 men blott till ca 50 000 kg under perioden 1961—1965.

Skärgårdsfisket sker till stor del yrkesmässigt, varvid lejd arbetskraft ibland anlitas. I övrigt bedrivs fisket som binäring, för det mesta vid sidan av jordbruk i kust- och skärgårdsbyarna. År 1965 var i svenska Nedertorneå socken antalet yrkesfiskare omkring 40 och antalet binäringsfiskare omkring 30. Värdet av dessa fiskares fångstredskap och båtar beräknades till inemot 2 milj. kr. Det kan nämnas att avkastningen av fisket efter lax och laxöring inom svenska Nedertorneå socken år 1965 uppgick till närmare 60 % av motsvarande fiskeavkastning vid hela Norrbottens läns kust.

Förslag till fredningszoner

Laxfiskekommissionens förslag

Förslagets innehåll

Laxfiskekommissionen föreslog i sitt betänkande att de nuvarande gemensamma fiskebestämmelserna — laxfiskekonventionen och Torneälvstadgan — skulle ersättas med en ny, mer fullständig reglering av fisket i gränsvattnen. Kommissionsförslaget omfattade dels en överenskommelse med bestämmelser som gällde främst staterna såsom sådana, dels en gemensam stadga med regler som skulle få betydelse för de fiskande.

Kommissionen strävade efter att främja fiskreproduktionen genom att förbättra förutsättningarna för vandringsfiskens framkomst i skärgården och vidga dess uppstigningsmöjligheter i älvarna. En allvarlig fara för reproduktionen såg kommissionen i den stora mängd storryssjor med anslutande

ledarmar som förekom framför allt i den svenska delen av skärgården och som hindrade fisken att nå lekplatser i älvmrådet.

Kommissionen undersökte olika möjligheter att begränsa fisket med storryssjor och stannade slutligen för att föreslå vissa zoner i skärgården, inom vilka fiske ej skulle få bedrivas så att laxens vandring hindrades, s. k. *f r e d n i n g s z o n e r*. Fredningsområdet omedelbart utanför älvmynningen enligt nuvarande bestämmelser föreslogs oförändrat. Bestämmelserna om fiskådra avsågs få oförändrad giltighet beträffande sunden mellan skärgårdsöarna.

Fredningszonerna hade enligt förslaget en bredd av 400 meter och bildade ett system av räta linjer, som ansluter till det nyss nämnda mynningsområdet och sträcker sig ut mot öppna havet. Zonernas sträckningar angavs genom latitud- och longitudangivelser i kommissionens förslag till fiskestadga och utmärktes på ett i betänkandet intaget avtryck av sjökort över området (se NU 1963: 2, s. 127). Kommissionen förklarade att zonerna utlagts under medverkan av fiskeribiologisk expertis inom stråk där laxen erfarenhetsmässigt har sitt drev. I fråga om zonernas belägenhet uttalade kommissionen vidare.

Genom att zonerna på sätt föreslagits geografiskt fixeras och anges på ett till fiskestadgan fogat sjökort får de fiskande ett otvetydigt besked om var fredningszonerna framgår. Övervakningen underlättas och bevisningssvårigheterna vid beivrandet av otillåtet fiske i fredningszonerna minskas. Då farlederna i allmänhet sammanfaller med fredningszonerna, tillkommer dessutom fördelarna av att flottningen och samfärdseln i övrigt inte kommer att hindras av stängande fiskredskap. Det må i detta sammanhang framhållas att kommissionen, utan att därför eftersätta kravet att främja laxens uppstigningsmöjligheter, eftersträvat att placera fredningszonerna på sådant sätt, att de lätt kan lokaliseras av de fiskande. I detta syfte har endast räta linjer använts vid zonernas utläggande.

De flesta fredningszonerna har kommit att framgå genom den svenska delen av skärgården. Skälet för detta är främst att denna del av skärgården är avsevärt större än den finska delen och att laxen i området intill älvmynningen huvudsakligen söker sig mot älven genom det svenska vattenområdet. Behovet av fredningszoner är sålunda störst därstädes.

Mot ordningen med fredningszoner kan andras att vattendjupen inom ifrågavarande skärgårdsområden kan komma att växla från tid till annan på grund av landhöjning, sedimentering, ändrad strömriktning m. m. och att fredningszonerna till följd därav med tiden kan komma att sträcka sig genom vatten, som inte alltid är de för fiskens gång lämpligaste. Såsom fredningszonerna föreslagits bli utlagda torde emellertid riskerna därför vara ringa. Med hänsyn till att flottning och virkesbogsering kommer att framgå i de från fiskredskap fria zonerna torde kunna förväntas att eventuella uppgrundningar kommer att avlägsnas genom de flottandes försorg.

Till Torne älvs fiskeområde i havet räknas endast skärgården inom svenska och finska Nedertorneå socknar. Trots detta anger kommissionen ej någ-

ra slutpunkter för fredningszonerna i havsbandet. Zonerna föreslogs sålunda utsträckta »till sjöss» i viss bäring. Enligt kommissionen avsågs inte därmed att zonerna skulle gälla utanför Torne älvs fiskeområde utan den föreslagna sträckningen bedömdes vara praktisk med hänsyn till svårigheten att ange sockengränserna i havsbandet.

Kommissionens förslag förutsatte bestämmelser om att fredningszon skulle lämnas fri från fiskredskap, som kan hindra fiskens gång. Vidare skulle ej heller i eller vid fiskådra eller fredningszon få anbringas annan anordning än fiskredskap vilken var avsedd och ägnad att avhålla fisken i leden från att gå fram i denna. Efter hörande av bl. a. rättsägarna skulle länsstyrelserna i de båda gränslänen få medge undantag från dessa bestämmelser, om detta inte kunde antas lända till märkligt förfång för någon som ej samtyckt till åtgärden. Uppenbar överträdelse av bestämmelserna om fredningszoner skulle enligt förslaget bedömas som olovligt fiske och föranleda dagsböter eller i grova fall fängelse i högst sex månader.

Remissyttranden över kommissionsförslaget

Såvitt gäller inrättande av fredningszoner godtogs kommissionsförslaget genomgående av remissinstanserna. I den mån ej förslaget i denna del lämnades utan erinran, uttalade man uppskattning av den tilltänkta åtgärden.

Vissa remissinstanser tog emellertid upp särskilda frågor. I fråga om fredningszonernas utsträckning ansåg fiskeriintendenten i Övre norra distriktet att zonerna borde inskränkas till de delar av skärgårdsområdet där de fick betydelse för fisket, nämligen de inre delarna. Att låta zonerna löpa obegränsat ut till havs syntes fiskeriintendenten mindre lämpligt. Norrbottens kustfiskareförbund fann det olämpligt att inrätta fredningszoner utanför ett begränsat område i den inre delen av skärgården. Att såsom laxfiskekommissionen föreslagit dra ut zonerna genom hela skärgårdsområdet kunde enligt förbundet komma att medföra att en del fiskeställen för laxryssjor inte fick användas, trots att de inte var till förfång för laxuppvandringen till älven. Förbundet föreslog därför att fredningszoner skulle läggas ut endast innanför en begränsningslinje dragen från Mustakaris östligaste punkt (belägen strax söder om Haparanda hamn) till Torne-Furöns sydligaste punkt, därifrån till Östra Riskilös sydligaste punkt och från denna i rakt östlig riktning mot riksgränsen.

Beträffande utmärkning av fredningszonerna ifrågasatte vattenfallsstyrelsen om inte zonernas brytningspunkter borde markeras i farvattnet till undvikande av tvistigheter rörande fiskredskaps rätta placering. Generaltullstyrelsen och kustdistriktschefen framhöll att de fiskare, om vilka här var fråga, i många fall inte hade nödvändiga tekniska hjälpmedel för att pejla in de punkter och linjer i vattnet, vilka i förslaget använts vid zonernas utläggande.

Svenska Nedertorneå kommun ställde sig tveksam till förslaget i vad det

avsåg förbud mot fiske i fredningszonerna, särskilt i fråga om den tid då lax inte förekom i området. Kommunen påpekar att fisket med isnot efter siklöja på vintern liksom nätfisket på hösten efter siklöja och strömming lätt kunde komma att överskrida gränserna för fredningszonerna och anförde vidare, att ett framtida trålfiske efter dessa fiskslag skulle bli omöjligt om zonerna skulle vara helt förbjudna för fiske. En uppmjukning av de föreslagna bestämmelserna i fråga om tiden för fisket eller fiskesättet borde därför göras. *Norrbottnens kustfiskareförbund* förordade att strömmings- och siklöjefiske med rörliga redskap skulle vara tillåtet inom fredningszonerna.

Flera remissinstanser yttrade sig i frågor om ersättning för intrång av fredningszoner. Enligt *lantmäteristyrelsens* mening var det en ofrånkomlig förutsättning att ersättning i pengar lämnades för intrång i enskilt fiske. Styrelsen framhöll att kommissionen inte angett i vilken ordning och efter vilka regler sådan ersättning borde bestämmas. *Överlantmätaren i Norrbottens län*, som förordade att ersättningsfrågorna utreddes ytterligare på svensk sida, innan överenskommelse träffades, ansåg att de erfarenheter som samlats under fiskevärderingsnämndens pågående verksamhet i länet kunde bli av värde. *Vattenöverdomstolen* uttalade att ersättningsanspråken borde prövas gemensamt av de båda länsstyrelserna i gränslänen, ett förfarande som kommissionen föreslagit beträffande åtskilliga andra fiskeärenden. *Kammarkollegiet* förutsatte att kommissionen avsett att ersättningsanspråk skulle prövas i denna ordning men förordade i följande uttalande ett annat förfarande.

Kammarkollegiet tillråder att anspråk på ersättning för skada och intrång, som inträffat i den svenska delen av skärgården, får prövas av fiskevärderingsnämnden för Norrbottens och Västerbottens län. Viss tid för framställande av anspråk får bestämmas. I fråga om proceduren vid nämnden, tillvaratagande av kronans intressen och fullföljdsrätt mot nämndens beslut torde vara lämpligt att i stort sett följa lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Kollegiet förutsätter att möjligheter finns att även för den finländska delen av Torne skärgård ordna lämplig procedur för ersättningsfrågor.

Svenska ostkustfiskarens centralförbund och *Norrbottnens kustfiskareförbund* samt *Norrbottnens läns hushållningssällskap* och *Tornedalens ortsförbund av Riksförbundet Landsbygdens folk* ansåg också att intrångsersättningar borde utgå av allmänna medel. Även *ortsförbundet* pekade på möjligheten att tillämpa förfarandet enligt den svenska lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt. *Ostkustfiskarens centralförbund* betonade, att de ersättningar som skäligen måste utbetalas torde bli små i jämförelse med de vinster det allmänna fiskeintresset i hela Östersjön skulle få av fredningszonerna. För *kustfiskareförbundet* framstod som ytterligare skäl för ersättning det förhållandet att fredningszonerna skulle bli till nytta även för kommunikations- och flottningsintressen.

Bearbetning av kommissionsförslaget; remissyttranden

Vid sin översyn år 1964 av laxfiskekommissionens förslag fann *gräns-älvskommittén* inrättandet av fredningszoner vara en ändamålsenlig åtgärd för att motverka de ovanligt stora möjligheterna att utanför Torneälven fånga den uppgående vandringsfisken. De lokala förhållandena syntes kommittén väl motivera att man här ingrep med åtgärder som inte hade någon lika betydande motsvarighet inom landet i övrigt men som nära anslöt till principer i den finska fiskelagstiftningen. Kommittén betonade att ändamålet med fredningszonerna var att lämna vattenområden fria från fiskredskap, fasta såväl som rörliga, som hindrade fiskens framkomst genom skärgården. Huruvida fiske med vissa rörliga redskap borde tillåtas inom fredningszon fick bedömas med hänsyn till redskapets verkningssätt. I sammanhanget gjorde kommittén — här benämnd utredningen — detta uttalande.

Utredningen finner att isnot, som ju blott tillfälligt dras över någon del av fredningszon, inte kan anses ha någon stängande verkan. Nätfiske efter strömming och siklöja torde däremot ej böra ske inom fredningszoner. Numera använda nätmaterial gör det nämligen möjligt underlåta att uppta näten för rengöring och då redskapen därför kan hållas utsatta under lång tid, torde de kunna orsaka avstängning som strider mot syftet med fredningszonerna. Angående trålfiske har utredningens fiskeexperter upplyst, att förutsättningar för sådant fiske mestadels saknas inom ifrågavarande vattenområden. Fiskemetoden förekommer inte f. n. och anses knappast vara att räkna med för framtiden. Även om trålfiske framdeles kommer att bedrivas på någon plats där fredningszon framgår, kan detta inte medföra något betydande hinder för vandringsfisken. Trålning kan självfallet ej annorledes än partiellt och tillfälligt beröra en fredningszon. Utredningen anser det vara en tillämpningsfråga att avgöra vilka fiskesätt som skall vara förbjudna inom zonerna och finner därför ej skäl att föreslå någon ändrad avfattning av regeln om skyldighet att avstå från hinderliga fiskeredskap. Den föreslagna regeln är hämtad från den svenska fiskerättslagens bestämmelser om fiskådra (29 §). Då ändamålet med fiskådra och med fredningszoner är detsamma bör ock härutinnan ges ett enda stadgande.

Kommittén ansåg att svensk fiskerättsägare som led intrång av fredningszon principiellt var berättigad till ersättning av statsverket och förordade att ärendena om ersättning skulle handläggas av fiskevärderingsnämnd.

Enligt kommittén borde fredningszonerna åtminstone delvis utmärkas i vattnet. Detta borde staterna sköta var för sig.

Kommitténs yttrande lämnades vid remissbehandlingen nästan undantagslöst utan erinran i fråga om fredningszonerna. Genomgående uppskattades att kommittén förordat att ersättning för intrång i fiskerätt till följd av fredningszonerna skulle utgå och att ersättningsärendena skulle prövas

och avgöras av fiskevärderingsnämnd. Två remissinstanser, *Tornedalskommunernas förbund* och *Övertorneå kommun*, hävdade emellertid att det knappast fanns anledning att kompensera fastighetsägarna, eftersom fredningszoner skulle öka fiskets avkastning på längre sikt. — *Ostkustfiskarens centralförbund* jämte ett par andra remissinstanser ansåg att bestämmelserna om fredningszoner ej borde förhindra fiske i zonerna efter strömming och siklöja med nät och andra rörliga redskap. Sådana redskap ansågs inte kunna vara till hinder för vandringsfiskens framkomst genom zonerna, eftersom de ej var utsatta mer än högst tio timmar i följd under ett dygn. Dessa redskap användes inom skärgården mest under höstmånaderna eller under den tid då vandringsfisken redan passerat området. Siklöjenät och skötar för strömmingsfångst hade dessutom en sådan maskstorlek att annan fisk ej kan fångas i dem. — I flera remissyttranden framhölls att fredningszonerna, åtminstone till vissa delar, oundgängligen måste utmärkas i vattnet. Beträffande sjökortsbilagan, som utvisade fredningszonernas sträckningar, föreslog *chefen för norra kustdistriktet* vissa kompletteringar.

Gränsälvskommitténs förslag

Fråga om omedelbart behov av fredningszoner

Gränsälvskommittén avser att i sitt förslag till vattenrättslig konvention beträffande gränsälvarna ta upp frågan om fisket och i konventionen inarbeta bestämmelser om fredningszoner. Såsom inledningsvis nämnts har kommittén — efter framställningar från finsk sida — behandlat frågan om att fredningszoner skall inrättas redan före tillkomsten av den vattenrättsliga överenskommelsen. Inom kommittén har utarbetats två promemorior här- om. Vid dessa är fogade förslag till dels mellanstatlig deklaration rörande fredningszoner, dels den svenska lagstiftning som behövs vid tillkomsten av sådana zoner.

Rörande behovet av fredningszoner hänvisar kommittén till vad laxfiskekommissionen och kommittén samt remissinstanser tidigare uttalat samt tillägger.

Sedan mitten av 1940-talet, då laxfisket var utomordentligt givande, har laxtillgången i Bottenviken fortgående minskat. Detta gäller även i gränsälvarna och i skärgården utanför Torne älvs mynning. Den vikande tendensen torde emellertid bero inte bara på den intensiva driften av storrysfisket utan också på förlusten av reproduktionsplatser för lax och laxöring i vissa andra älvar. En annan orsak torde kunna anses vara att östersjöfisket starkt intensifierats under senare år med en allmän avfiskning som följd. Tillbakagången i fråga om laxfångst kan befaras leda till att fisket med fasta redskap utanför Torneälvsmyningen vidgas till nya fiskeplatser och utbyggs genom användning av fler redskap på redan nu brukade platser. Vidare kan nämnas ett fiske efter lax som utövas med ofta hundratals meter långa, flera med varandra förbundna drivnät. Nätdjupet

kan vara betydande. Detta fiskesätt har visat sig mycket effektivt. Ehuru det ej f. n. förekommer så långt norr ut, kan finnas anledning anta, att det framledes kan komma att utövas även i Torne skärgård. Sådan ytterligare avstängning av skärgården synes böra motverkas genom inrättande av fredningszoner. Det torde också vara angeläget för utövarna av fisket att kunna säkert veta hur långt redskap får sträckas på skilda platser. I många fall torde nämligen fredningszon kunna fungera som fiskådra. Därigenom skulle vinnas att de för skärgårdens vidkommande svårtolkade fiskådrebestämmelserna behövde tillämpas i mindre utsträckning än hittills. I fråga om nyttjande av angränsande fiskeplatser torde åtminstone i en del fall bestämmelser om fredningszoner vara ägnade att främja en klar uppdelning fiskeutövarna emellan.

Zonernas sträckning mot öppna havet

Varken under remissbehandlingen av laxfiskekommissionens förslag eller i samband med senare överarbetning av förslaget gjordes annan erinran mot zonernas föreslagna belägenhet än beträffande zonernas utsträckning mot havet. Gränsälvskommittén anser sig därför i denna del böra följa laxfiskekommissionens förslag. Kommittén förordar dock, att zonerna ej sträcks ut i det öppna havsområdet. Som skäl för sådan begränsning anför kommittén att fredningszonerna självfallet har sin största betydelse inom den del av skärgården där storryssjor placeras jämförelsevis tätt och en verklig avstängning sålunda sker. Enligt kommitténs mening kännetecknas endast den inre delen av skärgården av sådana fiskeförhållanden. Längre ut vidgas avståndet mellan öar och holmar, från vilka redskap kan slås ut. I havsbandet är vattendjupet i regel för stort för att fiske med fasta redskap skall kunna bedrivas. Kommittén finner det därför ej vara nödvändigt att inrätta fredningszoner av den längd som laxfiskekommissionen föreslagit, dvs. ända ut till sockengränsen mot öppna havet. Även vid utmärkningen av zonerna och vid övervakningen av dem är det en fördel om zonerna ej dras längre ut än som svarar mot det praktiska behovet. Kommittén föreslår att zonerna — räknat från fredningsområdet närmast älvmynningen — begränsas utåt av latitudsparallellen 65°35'N. Denna avgränsning sammanfaller med den i det föregående omnämnda gränsen på svensk sida mellan enskilt och allmänt vatten och innebär den fördelen att man undviker att ha två närliggande gränslinjer. Latitudsparallellen anses utan olägenhet kunna tjäna som yttre gräns även för fredningszonerna i den finska delen av området.

Förbud mot stängande redskap

Gränsälvskommittén föreslår att fiskeredskap eller annan anordning inte ska få anbringas och brukas så, att fisken kan hindras eller avhållas från att gå fram i fredningszon. Bestämmelsen har i sak samma innehåll som

motsvarande bestämmelse i laxfiskekommissionens förslag. Den avser främst fasta fiskredskap, eftersom dessa i särskilt hög grad innebär risk för skadlig avstängning i skärgården. Även rörliga redskap kan i vissa fall hindra vandringsfiskens framkomst och bör därför ej få användas i fredningszon. I första hand åsyftas det förut omnämnda laxfisket med långa drivnät.

Förbudet mot »annan anordning» än fiskredskap avser främst anordning som begagnas för att skrämma fisk mot ett fångstredskap eller för att förmå den att hopa sig på viss fiskeplats eller gå fram i stråk, där den lätt kan fångas. Stängningsförbudet avser inte bara placering av redskap och anordningar i själva fredningszonen utan syftar också till att hindra att sådana sätts ut i närheten av zonen, om detta är ägnat att avhålla fisken från att gå fram i zonen.

Kommittén anser det ej vara nödvändigt att — som laxfiskekommissionen föreslagit — öppna möjlighet för länsstyrelse att medge undantag från stängningsförbud.

Upphävande av tidsbegränsning för lax- och laxöringsfiske

Bestämmelserna i Torneälvstadgan om tidsbegränsning för fiske efter lax och laxöring innebär att sådant fiske är förbjudet fr. o. m. den 1 september till dess vattnet blivit isfritt om våren. För skärgården görs härifrån det undantaget att laxöring får fiskas där t. o. m. den 24 september. Under förbudstiden får inga slags redskap avsedda för fångst av lax eller laxöring ut sättas, begagnas eller kvarlämnas i fiskevattnet.

Gränsälvskommittén anser, att tillkomsten av zonerna utgör ett tillräckligt skydd mot skadlig avfiskning. Det generella förbudet mot fiske under höst och vinter efter lax och laxöring behövs därför inte längre. Laxuppvandringen sker f. ö. på försommaren. Under förbudstiden saknas naturliga förutsättningar för fiske efter lax i skärgården. Kommittén framhåller att laxöringen under hösten ej är stadd på lekvandring upp till älven. I stället företar den näringsvandringar i kust- och älvmynningsområdet.

Ersättning för intrång i fiskerätt

De svenska sakkunniga i gränsälvskommittén behandlar i sin särskilda promemoria frågor om ersättning för sådant intrång i enskild fiskerätt som kan uppkomma av fredningszonerna. Kartor över fasta fisken i Torne skärgård visar att sådana fisken i åtskilliga fall inte kan utnyttjas, när fredningszonerna lagts ut. De sakkunniga anser att härav föranledda förluster i skälig utsträckning bör ersättas med allmänna medel. Att så sker står i överensstämmelse med vad som på många håll uttalats vid remissbehandlingen av laxfiskekommissionens förslag liksom med de grundsatser som

tillämpats i liknande fall av inskränkning i enskild fiskerätt till följd av 1950 års fiskelagstiftning. Förfarandet bör vara detsamma som enligt lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Den tid inom vilken framställning om ersättning senast skall vara gjord efter det bestämmelser om fredningszoner trätt i kraft kan vara tämligen kort. Kretsen av sakägare är nämligen starkt begränsad och sakägarna är kända på förhand. Alla kan alltså lätt nås av personliga underrättelser om de nya bestämmelserna. En tid av högst två år anser de sakkunniga vara fullt tillräcklig.

En av de sakkunniga anlitad expert har preliminärt beräknat statsverkets kostnader för intrångsersättningar. Beräkningen avser i första hand ersättningar till fiskevattensägarna — Haparanda stad och vissa byalag — för mistade arrendeinkomster under all framtid samt dessutom ersättningar till arrendatorer för mistad nettoinkomst i deras fiske under återstoden av löpande arrendeperiod. Till grund för beräkningarna ligger bl. a. en i annat sammanhang gjord inventering av storryssjeplatser i Torne skärgård. Vid sammanträden med fiskevattensägare och arrendatorer har inhämtats upplysningar om den utsträckning i vilken de olika fiskena f. n. nyttjas och om fiskenas avkastning. Beräkningarna bygger även på statistik över arrendeutäkten under en följd av år. Den omständigheten att arrendesummorna gått ned kraftigt under 1960-talet medför vissa svårigheter att bestämma den arrendenivå som bör ligga till grund för uppskattningen av skifteslagens framtida arrendeförluster. De arrendesummor som uppnåddes vid arrendeauktioner åren 1948 och 1955 var, enligt den anlitade expertens mening, så exceptionellt höga att han anser det riktigast att inte räkna med dem vid uppskattningen. Den till synes någorlunda stabila arrendenivå som har utbildats på 1960-talet är mer rättvisande men kan kanske på längre sikt visa sig vara en bottenivå. Experten anser det därför motiverat att i någon mån beakta förväntningar på framtida arrendehöjningar. Vid uppskattningen har han utgått från arrendena för åren 1966—1970 och fördubblat dem. Vid kapitalisering av de bedömda årliga arrendeförlusterna har beagnats räntefoten 4 %.

Utredningsmaterialet ger, enligt den anlitade experten, vid handen att fredningszonerna orsakar eller kan befaras orsaka intrång i 13 arrendelotter, därigenom att ryssjeplatser går förlorade eller att ryssjesätt måste avkortas. Ryssjor som nu läggs ut på område som skall ingå i fredningszon kan i vissa fall flyttas så att zongränsen blir respekterad. Intrånget består då i att fiskarens möjlighet att variera redskapsutsättningen minskas. Arrendeförlusten vid den angivna arrendenivån uppskattas till ca 25 000 kr. om året, motsvarande engångsersättningar om 625 000 kr. Minskningen av arrendatorernas inkomst uppskattas till ca 65 000 kr. under vart och ett av åren 1968—1970 eller tillhoppa ca 200 000 kr. Till dessa belopp kan tänkas komma övergångsersättning till fiskare, t. ex. för att de inte har användning för sina

redskap, uppskattningsvis 50 000 kr. Ersättningarna för fredningszonerna kan sålunda uppskattas till sammanlagt 875 000 kr. vartill kommer räntor och rättegångskostnader.

Utmärkning av zonerna i vattnet

För att de fiskande skall ha praktisk möjlighet att lokalisera fredningszonerna förordar gränssälvskommittén, att zonerna på lämpligt sätt utmärks i vattnet. Härigenom underlättas också övervakningen. Mer fullständig utmärkning av zonerna anser kommittén behövlig där fångstredskapen placeras tämligen tätt, företrädesvis den inre grunda delen av skärgården. Längre ut räcker det med markering av zonernas brytpunkter. Kommittén anser sig dock ej kunna ge närmare föreskrifter om utmärkningen utan finner att länsstyrelserna i gränslänen bör bestämma och vidta nödvändiga åtgärder.

I fråga om den svenska sidan har sjöfartsstyrelsen gjort vissa alternativa förslag angående utmärkning av zonerna och preliminärt beräknat kostnaderna för utmärkning. Enligt styrelsen kan utmärkning ske med enstavlor eller prickar eller upplåsbara plastvålar. Enstavlor kan användas endast i den inre delen av skärgården (förslagsvis innanför linjen Mustakari—Torne-Furö sydspets—Riskilös sydspets). Utmärks här zonernas mittlinjer med tavlor beräknas byggkostnaderna uppgå till omkring 80 000 kr., medan kostnaderna blir det dubbla om i stället sidolinjerna utmärks. Prickar och vålar kan användas inom hela området. Enär zonerna i stor utsträckning sammanfaller med farleder — i vilka delar utmärkning av mittlinjerna ej kan ske — har styrelsen beträffande dessa utmärkningssätt beräknat kostnaderna endast för markering av sidolinjerna. Årlig materiel- och utsättningskostnad för en prick beräknas till omkring 300 kr. och för en våle till omkring 150 kr. Utmärkning med prickar endast i det inre skärgårdsområdet (innanför den nyss angivna linjen) skulle enligt styrelsen komma att kosta omkring 3 300 kr. om året. Kostnaden för samma slags utmärkning av zonerna i hela deras föreslagna längd (norr om latitudsparallellen 65° 35'N) beräknas till årligen omkring 14 000 kr. Vid utmärkning med vålar blir motsvarande kostnader blott hälften så stora. Styrelsen anmärker att kostnaderna för utmärkning med vålar kan nedbringas ytterligare, om vålarna kan tas in före isläggning på hösten och läggas ut igen på våren. Prickar däremot kan inte hanteras så och måste därför förnyas varje år.

Departementschefen

Förbudet mot fiske efter lax och laxöring inom området närmast Torne älvs mynning samt reglerna om fiskådra i Torne skärgård föreslås av den svensk-finska gränssälvskommittén kompletterade med bestämmelser om

sex, 400 meter breda, s. k. fredningszoner i skärgården från frivattengränsen upp mot mynningsområdet. Zonerna är avsedda att ytterligare trygga vandringsfiskens uppgång till älvmynningen och väntas därigenom främja reproduktionen och fisket i gränsälvarna.

Förslaget bör ses mot bakgrunden av det fortlöpande bortfall av naturliga reproduktionsplatser som utbyggnaden av de flesta större laxälvar inom Östersjöområdet medfört.

Av det laxbestånd, som härrör från gränsälvarna och som under lekvandringen söker sig tillbaka till dem, fångas en helt övervägande del i Torne skärgård och där framför allt på den svenska sidan. Naturförhållandena möjliggör nämligen här ett intensivt fiske med fasta redskap. På den finska sidan av skärgården kan fiske med sådana redskap däremot bedrivas endast i mer blygsam utsträckning. Om fredningszonerna hålls fria från redskap som hindrar fiskens gång antas fångstmöjligheterna i gränsälvarna öka. Härigenom vinnas en rättvisare fångstfördelning än nu mellan kustfiskare och älvfiskare och därmed också mellan svenska och finska fiskare.

Gränsälvskommitténs förslag om fredningszoner utgör närmast en överarbetning av den svensk-finska laxfiskekommissionens förslag år 1962 om sådana zoner. Det förslaget liksom det yttrande kommittén år 1964 avgav med anledning av förslaget fick vid remissbehandlingen ett övervägande positivt mottagande. Då det nu framlagda förslaget i huvudsak gäller samma åtgärder som föreslogs i kommissionens betänkande och i kommitténs yttrande har vidare remissbehandling ansetts obehövlig.

Jag anser liksom kommittén att fredningszoner nu bör inrättas och att de bör sträcka sig från frivattengränsen till mynningsområdet. Laxfiskekommissionen hade föreslagit att zonerna skulle sträcka sig längre ut i havet. I likhet med kommittén finner jag detta obehövligt. Företrädare för lokala fiskeintressen i skärgården liksom fiskeriintendenten har hävdade att zonerna kan göras ännu kortare. Även långt ut i skärgården förekommer emellertid på sina håll jämförelsevis grunda områden som kan nyttjas för fasta fisken. Zonerna, som bör bilda sammanhängande stråk, måste enligt min mening sträcka sig så långt ut att någon avspärning inte blir möjlig.

För att syftet med zonerna skall uppnås måste de — som förut antytts — hållas fria från de stängande fiskredskap — storryssjor med ledarmar — som är de vanligaste fångstredskapen i Torne skärgård och från andra anordningar som hindrar fiskens gång i zonerna. När det gäller andra redskap än de nyss nämnda bör tillåtligheten bedömas med ledning av redskapens verknings sätt. Redskap som nyttjas under tid då vandringsfisk ej passerar genom zonerna bör få användas. Sålunda torde det fiske efter strömming och siklöja med rörliga nätredskap som bedrivs framför allt under hösten och vintern, kunna fortgå som hittills. Visserligen förekommer det ibland, enligt vad som framgår av kommitténs promemoria, att små laxungar fångas i strömmingsskötar i ganska stora mängder. Detta synes dock

inte utgöra ett tillräckligt skäl att förbjuda strömmingsfiske med skötar i zonerna. Det är emellertid av vikt att gällande bestämmelser om minimimått för lax och laxöring iakttas av de fiskande och att bestämmelsernas efterlevnad kontrolleras. Om undantag från det allmänna förbudet i fiskeristadgan mot trålfiske skulle meddelas beträffande Torne skärgård, bör undantaget förbindas med villkor att zonerna ej avfiskas i längdriktningen under laxvandringstiden. Då skadlig avfiskning av zonerna med trål sålunda kan förhindras i sådan ordning, behöver trålfisket ej beaktas vid utformningen av ett förbud mot fiske av vissa slag i fredningszonerna.

Den av gränsälvskommittén föreslagna förbudsregeln innebär, att fiskeredskap eller annan anordning inte får anbringas och brukas så, att fiskens gång i fredningszon kan hindras eller fisken annars kan avhållas från att gå fram där. Regeln synes tillgodose de syften jag nämnt i det föregående. Den har i huvudsak samma innehåll som förbudet i 29 § första stycket fiskerättslagen mot fiske i eller vid fiskådra. Eftersom bestämmelser om fiskådra gäller i Torne skärgård, synes denna överensstämmelse fördelaktig ur tillämpningssynpunkt.

Laxfiskekommissionen ansåg att tillkomsten av fredningszonerna skulle erbjuda möjlighet att slopa förbudet i Torneälvsstadgan mot fiske i skärgården efter lax och laxöring under vinterperioden. Kommittén har nu föreslagit att förbudet upphävs. Även jag är av den meningen att zonerna kommer att utgöra ett tillräckligt skydd mot skadlig avfiskning. Laxfisket under förbudstiden torde f. ö. vara obetydligt eftersom laxvandringen äger rum under högsommaren. Inte heller laxöringen företar under förbudstiden lekvandring upp till älven. Genom att förbudet upphävs tillgodoses ett sedan länge uttalat önskemål från ortsfiskarnas sida och man vinner framför allt att sikfisket, som bedrivs med samma fasta redskap som laxfisket, kan fortgå obehindrat under hösten. Det nu gällande förbudet mot fiske efter lax och laxöring i Torne älvs fiskeområde under vinterperioden kan alltså upphävas beträffande skärgården och kommer då att gälla endast älvområdet, dvs. området norr om linjen mellan Hellelä norra udde på finska sidan och udden Virtakari på den svenska. Kungl. Maj:t bör få genomföra denna begränsning av förbudets tillämpningsområde.

Liksom gränsälvskommittén finner jag det nödvändigt att arrendatorer och fiskerättsägare får ersättning för det intrång som orsakas dem av fiskeförbudet i zonerna. Ersättningarna bör för arrendatorernas del avse fångstminskningen under återstående arrendetid när fast redskap måste avkortas eller helt slopas. Fiskerättsägarnas ersättning torde få gälla minskningen i fiskevattnens framtida värde. Denna torde i regel kunna bestämmas med ledning av tidigare uppburna arrenden. Befinnes zonerna medföra nytta för skadelidande bör ersättningen — enligt min mening — jämkas med hänsyn härtill. Förfarandet i ersättningsärendena bör lämpligen bli detsamma som enligt lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

I likhet med kommittén anser jag det nödvändigt att fiskezonerna utmärks. Enligt förslaget till deklaration skall det åligga länsstyrelserna i gränslänen att vidta erforderliga åtgärder för utmärkningen. Sedan länsstyrelserna samrätt, bör emellertid Kungl. Maj:t avgöra hur utmärkningen skall ske.

Ersättningar för intrång i enskild fiskerätt liksom kostnaderna för utmärkningen av zonerna på den svenska sidan bör utgå av statsmedel. Jag torde emellertid vid senare tillfälle få återkomma till frågan hur kostnaderna för statsverket bör bestridas.

När det gäller den lagtekniska lösning som gränsälvskommittén förordat får jag anföra följande.

Kommittén har, som tidigare framgått, upprättat ett förslag till deklaration mellan Sverige och Finland angående ändring i Torneälvstadgan. Förslaget torde få bifogas till statsrådsprotokollet i detta ärende såsom *bilaga 1*¹. Det innefattar ändringar av stadgan, som innebär att det förut nämnda fiskeförbudet i 2 § begränsas att gälla älvmrådet och att reglerna om fredningszoner införs i stadgans 10 §. Till ett andra stycke i 9 § har överförts de bestämmelser som hittills bildat 10 §. I anslutning till ändringarna i 2 och 9 §§ har företagits vissa jämkningar av uteslutande språklig art.

Jag anser inte något hinder föreligga mot att deklarationen godkännes med det sakinnehåll som inryms i de angivna bestämmelserna. Frågan här om bör emellertid anstå till dess lagrådets yttrande inhämtats över de lagförslag som jag i det följande vill framlägga.

Vid Torneälvstadgans tillkomst krävdes för att vissa av dess bestämmelser, nämligen 13 och 14 §§, skulle kunna införlivas med svensk rätt, att de godkändes av riksdagen. I lagen den 18 juni 1927 (nr 218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älv fiskeområde bemyndigades Kungl. Maj:t att — i samband med utfärdande i övrigt av föreskrifter som överensstämde med Torneälvsstadgan — även ge föreskrifter som överensstämde med 13 och 14 §§. De bestämmelser om fredningszoner i skärgården som nu föreslås införda i Torneälvsstadgans 10 § har liksom 13 och 14 §§ civillags karaktär. Ett motsvarande bemyndigande torde, såsom kommittén framhållit, krävas även i fråga om föreskrifter enligt 10 § i dess föreslagna lydelse. 1927 års lag bör därför ändras så att den omfattar även sådant bemyndigande.

Sedan denna lagändring skett och deklarationen antagits av båda länderna, bör Kungl. Maj:t i kungörelsens form utfärda föreskrifter som överensstämmer med Torneälvsstadgans nya innehåll. När så skett blir samtidigt stadgans nu gällande bestämmelser om åtal och straff samt om förverkande av redskap och fångst tillämpliga även i fråga om brott mot bestämmelserna om fredningszoner i 10 §.

¹ Bilagan har uteslutits här. Frånsett jämkning av bestämmelse om ikraftträdande är den likalydande med den bilaga som är fogad vid statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 31 mars 1967.

Som förut nämnts bör ersättningsfrågorna regleras genom en särskild lag i likhet med vad som tidigare skett vid jämförbara förhållanden, nämligen vid tillkomsten av lagen den 18 maj 1956 (nr 215) om utsträckt tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Den nya lagen behöver därför i sak endast innehålla att bestämmelserna i lagen om rätt till ersättning för mistad fiskerätt m. m. skall tillämpas såvitt bestämmelser i Torneälvstadgan om fredningszoner medför att innehavare av enskild fiskerätt får denna sin rätt inskränkt eller eljest tillskyndas skada. Lagen bör innehålla bestämmelse även om den tid inom vilken ansökan om ersättning skall göras. Jag finner den föreslagna preklusionstiden om två år väl knapp. De fiskande bör nämligen, enligt min mening, få tillfälle att vinna erfarenhet av fredningszonerna under minst två hela fiskesäsonger. Jag förordar därför, att tiden, som bör löpa från lagens ikraftträdande, utsträcks till tre år.

Då lagarna bör träda i kraft tidigast när deklarationen blir gällande, bör Kungl. Maj:t få förordna om lagarnas ikraftträdande.

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1) *lag om ändring i lagen den 18 juni 1927 (nr 218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde,*

2) *lag angående tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. beträffande fredningszoner i Torne skärgård.*

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som bilaga 2¹.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen för det i 87 § regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

¹ Bilagan har uteslutits här. Den är likalydande med den bilaga som är fogad vid propositionen.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 29 mars 1967.

N ä r v a r a n d e :

justitierådet	EDLING,
regeringsrådet	HEGRELIUS,
justitierådet	PETRÉN,
justitierådet	JOACHIMSSON.

Enligt lagrådet den 23 mars 1967 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 17 mars 1967 hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändring i lagen den 18 juni 1927 (nr 218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde* och 2) *lag angående tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. beträffande fredningszoner i Torne skärgård.*

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Göran Herner.

Lagrådet lämnade, under förklaring att lagrådet ej hade något att invända mot innehållet i 10 § i det såsom Bilaga 1 betecknade förslaget, lagförslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Aino Olsson

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott
den 31 mars 1967.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets den 29 mars 1967 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 17 mars 1967 remitterade förslagen till lag om ändring i lagen den 18 juni 1927 (nr 218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde och lag angående tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. beträffande fredningszoner i Torne skärgård.

Föredraganden upplyser att lagrådet lämnat förslagen utan erinran och anför.

Såsom nämnts vid remissen till lagrådet den 17 mars 1967 är de föreslagna lagarna påkallade av ett förslag till deklaration mellan Sverige och Finland om ändring i den stadga som finnes fogad vid deklarationen den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde. Deklarationsförslaget, som är utarbetat av den finsk-svenska gränsälvskommittén, gäller inrättande av fredningszoner för vandringsfiskens framkomst i Torne skärgård. I fråga om förslagets syfte och innehåll tillåter jag mig att hänvisa till den redogörelse som lämnats vid lagrådsremissen. Enligt slutbestämmelse i kommittéförslaget skall deklarationen träda i kraft en månad efter undertecknandet. För att bli gällande måste deklarationen godkännas av riksdagen. Undertecknandet måste föregå riksdagens prövning av deklarationen och det kan ej förutsättas att frågan om godkännande hinner behandlas inom en månad från den dag då deklarationen undertecknats. Jag har av denna anledning föranstaltat om ändring av bestämmelsen om ikraftträdandet. På svensk och finsk sida råder nu enighet om att deklarationen bör träda i kraft på dag som bestäms genom skriftväxling mellan regeringarna på diplomatisk väg. Det sålunda justerade deklarationsförslaget torde få fogas som *bilaga* till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Enligt vad jag har närmare utvecklat i mitt anförande till remissprotokollet bör de föreslagna fredningszonerna komma till stånd. Jag får därför tillstyrka att deklaraationsförslaget, såsom det senast avfattats, godkänns på svensk sida.

Från finskt håll har meddelats att man är beredd att underteckna deklaraationsförslaget.

Under erinran att det torde ankomma på ministern för utrikes ärendena att göra framställning om deklaraationens undertecknande hemställer föredraganden att Kungl. Maj:t för sin del godkänner det som bilaga till detta protokoll fogade deklaraationsförslaget.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Margit Edström

Förslag
till
Deklaration mellan Sverige och Finland angående ändring i den stadga som finnes fogad vid deklARATIONEN den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde

Sveriges regering och Finlands regering hava överenskommit, att 2, 9 och 10 §§ i den stadga som finnes fogad vid deklARATIONEN den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde skola erhålla följande ändrade lydelse.

2 §.¹

Fiske efter lax och laxöring är förbjudet i älvområdet från och med den 1 september, till dess isen bortgått på våren; utan hinder härav må dock i älvområdet inom svenska och finska Nedertorneå socknar till och med den 24 september laxöring fångas i fasta fiskeverk samt med drag och därmed jämförligt redskap.

Under tiden från och med den 1 september, till dess isen bortgått på våren, må fördenskull med ovan nämnt undantag redskap av vad namn och beskaffenhet som helst, avsett för fångst inom älvområdet av lax eller laxöring, icke i fiskevattnet kvarlämnas, än mindre utsättas eller annorlunda begagnas.

Lax, som håller i längd mindre än 60 centimeter, och laxöring, som håller i längd mindre än 35 centimeter, må icke under någon tid av året metas eller annorlunda uppsätligen fångas.

9 §.²

Fiske av nejonöga (nätting) må framgent bedrivas på tid och sätt, som hittills varit vanligt.

Ljustring är förbjuden. Den som i fiskevatten anträffas med ljustereld eller eljest utrustad för ljustring skall straffas såsom om han utfört ljustring.

10 §.³

I skärgården skola, utöver fiskådra enligt lagen i vardera staten, finnas fredningszoner. Dessa utgöras av vattenområdena norr om latitudsparallellen 65°35'N inom ett avstånd av 200 meter på ömse sidor om följande räta linjer:

a) från Kraaseligrundet utanför älvmynningen i bäring 196° till en

¹ Senaste lydelse av 2 § se SFS 1966:503.

² Andra stycket motsvarar förutvarande 10 §.

³ Paragrafen tillagd genom denna deklARATION.

punkt 65°45,85'N, 24°06,45'O, därifrån till 65°44,0'N, 24°10,0'O, därifrån till 65°40,55'N, 24°11,95'O, därifrån mellan Sarvenkataja och Linnanklupu i bäring 193°;

b) från skärningspunkten av den från Kraaseligrundet enligt a) gående linjen och latitudsparallellen 65°46,0'N till 65°46,05'N, 24°02,75'O, därifrån i bäring 213,5° till 65°44,0'N, 23°59,50'O, därifrån till 65°42,0'N, 24°01,70'O, därifrån till 65°36,0'N, 23°59,25'O, därifrån i bäring 160°;

c) från 65°44,0'N, 23°59,50'O längs den under b) nämnda bäringslinjen 213,5° till 65°39,0'N, 23°51,50'O, därifrån till 65°38,0'N, 23°50,65'O, därifrån i bäring 171°;

d) från skärningspunkten av den under b) nämnda bäringslinjen och latitudsparallellen 65°44,60'N till 65°44,50'N, 23°50,30'O, därifrån till 65°43,60'N, 23°48,50'O, därifrån till 65°42,80'N, 23°48,70'O, därifrån till 65°41,40'N, 23°46,85'O, därifrån i bäring 200°;

e) från den under a) nämnda brytningspunkten 65°44,0'N, 24°10,0'O till 65°43,95'N, 24°14,15'O, därifrån väster om Vähä Huituri och Iso Huituri i bäring 160°;

f) från den under e) nämnda brytningspunkten 65°43,95'N, 24°14,15'O till 65°43,80'N, 24°19,40'O, därifrån till 65°42,30'N, 24°22,85'O, därifrån i bäring 172°.

Koordinaterna hänföra sig till det svenska sjökortet nr 417 (Haparanda), samtliga upplagor 1960—1967.

Fredningszonernas sträckningar åskådliggöras på sjökort, bilagt denna stadga. Det ankommer på länsstyrelserna i Norrbottens län och Lapplands län att envar på sin sida av riksgränsen vidtaga erforderliga åtgärder för utmärkning i vattnet av fredningszonernas belägenhet.

Fiskredskap eller annan anordning må ej anbringas och brukas så, att fiskens gång i fredningszon kan hindras eller fisken eljest kan avhållas från att framgå där.

Dagen för denna deklarations ikraftträdande bestämmes genom skriftväxling mellan regeringarna på diplomatisk väg.

Som skedde i den 1967, i två exemplar på svenska och finska språken, vilka båda texter äga lika vitsord.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
7 april 1967.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, LANGE, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Den 31 mars 1967 godkände Kungl. Maj:t för sin del förslag till deklaration mellan Sverige och Finland angående ändring i den stadga som finnes fogad vid deklarationen den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland rörande fastställande av stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde. Deklarationsförslaget gäller huvudsakligen inrättande av fredningszoner för vandringsfiskens framkomst i Torne skärgård. Förslaget har godkänts även av Finlands regering. Kungl. Maj:t uppdrog den 31 mars 1967 åt beskickningschefen i Helsingfors att underteckna deklarationen. Denna, avfattad på svenska och finska språken, undertecknades i Helsingfors den 1 april 1967 av båda regeringarnas befullmäktigade ombud.

Såsom anförts till statsrådsprotokollet den 31 mars 1967 måste deklarationen godkännas av riksdagen för att bli gällande.

Av statsrådsprotokollet den 17 mars 1967 framgår att Kungl. Maj:t bör genom lag bemyndigas att utfärda föreskrifter i enlighet med deklarationens bestämmelser om fredningszoner och att förslag till lagstiftning här- om har upprättats inom jordbruksdepartementet. Vidare framgår att ersättning bör tillkomma den som lider intrång i enskild fiskerätt av att fredningszon inrättas. Förslag till lag föreligger även i detta ämne.

Såsom lagrådets protokoll den 29 mars 1967 utvisar har nu avsedda båda lagförslag lämnats utan erinran av lagrådet.

Föredraganden hemställer härefter att Kungl. Maj:t genom proposition *dels* begär riksdagens godkännande av den i det föregående angivna deklarationen,

dels föreslår riksdagen att anta förslag till

1) *lag om ändring i lagen den 18 juni 1927 (nr 218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde,*

2) *lag om tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. beträffande fredningszoner i Torne skärgård.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten